

Sygn. akt VIII Ga 257/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Budzyńska

Sędziowie: SO Agnieszka Kądziołka

SO Piotr Sałamaj (sprawozdawca)

Protokolant: sekr. sąd. Paulina Woszczak

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2017 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa S. H. D. G. (1)

przeciwko Krajowemu Ośrodkowi (...) w W.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum

w S. z dnia 22 marca 2017 r., sygn. akt X GC 1115/15

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 900 (dziewięćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Agnieszka Kądziołka SSO Anna Budzyńska SSO Piotr Sałamaj

Sygn. akt VIII Ga 257/17

UZASADNIENIE

Powód S. H. D. G. (1) wniósł pozew przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych w W. oraz J. K. (1) o ustalenie, że umowa dzierżawy nieruchomości rolnej niezabudowanej, oznaczonej w ewidencji gruntów, jako działka nr (...) z obrębu L. pomiędzy Agencją Nieruchomości Rolnych, a J. K. (1), zawarta w wyniku przetargu ograniczonego przeprowadzonego przez Agencję Nieruchomości Rolnych, OT w S., Sekcja Zamiejscowa Gospodarowania Zasobem w P. w dniu 4 marca 2015 r. jest nieważna oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Uzasadniając żądanie pozwu powód wskazał, że w dniu 4 marca 2015 r. odbył się przetarg ograniczony na dzierżawę nieruchomości rolnej niezabudowanej, oznaczonej w ewidencji mimów jako działka nr (...), z obrębu L., o powierzchni 7,3700 ha. Powód wskazał, że w dniu 11 lutego 2015 roku złożył wniosek o przystąpienie do przetargu, dopełniając warunków przetargowych. Pomimo jednak spełnienia warunków uczestnictwa w przetargu nie został dopuszczony do uczestnictwa. Powód wyjaśnił, że przyczyną niedopuszczenia go do udziału w przetargu, było uznanie, że powód nie jest rolnikiem indywidualnym w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. Nr 64, poz. 592 ze

zm.), w brzmieniu nadanym ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1382), tj. w związku z uznaniem, że powód nie zamieszkuje co najmniej 5 lat w gminie, na obszarze której położona jest jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład prowadzonego przez niego gospodarstwa rolnego, albowiem powód jest zameldowany na pobyt stały w gminie B. od dnia 6 marca 2013 r. W ocenie powoda argumentacja Agencji nie zasługuje na uwzględnienie. Powód wskazał, że od 2002 roku zamieszkuje w miejscowości B., gdzie od dnia 1 października 2002 roku pracuje w gospodarstwie rolnym Przedsiębiorstwo (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, a ponadto od dnia 11 grudnia 2009 roku prowadzi osobiście gospodarstwo rolne także w tej miejscowości. Powód wskazał, że od 29 maja 2009 roku legitymuje się kartą pobytu z terminem ważności do dnia 28 maja 2019 roku. Powyższe zdaniem powoda przesądza za przyjęciem, że zamieszkuje on od ponad 5 lat na terenie gminy, na obszarze której położona jest nieruchomość, a w konsekwencji uznać należy, że decyzja o niedopuszczeniu go do przetargu wydana została niezgodnie z prawem. Powód powołując się na Konstytucję RP i postanowienia Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wskazał, że wymóg potwierdzenia zamieszkiwania na terytorium danej gminy zaświadczeniem o zameldowaniu na pobyt stały, stanowi normę prawną, która powinna zostać pominięta, albowiem jako naruszenie art. 32 Konstytucji RP stanowi przejaw dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, a tym samym narusza zasadę równego traktowania obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej. Za przyjęciem powyższego przemawia także fakt, że wedle zmian wprowadzonych do ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego wymóg ten został zniesiony. W konsekwencji powód wskazał, że spełnił kryteria warunkujące możliwość uczestnictwa w przetargu, co oznacza, że przetarg przeprowadzony bez jego uczestnictwa narusza przepisy powszechnie obowiązującego prawa, co skutkuje tym, że wszelkie dotychczasowe rozstrzygnięcia oraz czynności prawne będące rezultatem przetargu – w tym także zawarta w jego wyniku umowa dzierżawy, powinna zostać uznana za nieważną, a niedopuszczenie go do przetargu narusza jego interes prawny, poprzez brak możliwości zawarcia umowy dzierżawy. Dodatkowo powód zarzucił, że J. K. nie spełniła warunków niezbędnych do dopuszczenia do udziału w przetargu albowiem zamieszkuje w Wielkiej Brytanii.

W odpowiedzi na pozew pozwana J. K. (1) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. Pozwana zaprzeczyła, że nie spełniła warunków uzależniających możliwość przystąpienia do przetargu, podkreślając, że wbrew twierdzeniom powoda mieszka w miejscowości B..

Pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych w złożonej odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. Pozwana wyjaśniła, że obowiązek przedstawienia dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodów osobistych dotyczył wszystkich osób zamierzających przystąpić do przetargu, bez względu na ich narodowość. Niezależnie jednak pozwana zarzuciła, że z przedstawionych przez powoda dokumentów nie sposób wywieść chociażby, że powód istotnie przez wymagany okres zamieszkiwał. Potwierdzeniem tej okoliczności nie mogą być przedstawione przez niego wydruki KRS. Pozwana zarzuciła także, że powód nie wykazał istnienia interesu prawnego, zwracając uwagę, że interes prawny powoda istniałby co najwyżej w żądaniu o unieważnienie przetargu, a nie zawartej w jego wyniku umowy.

Wyrokiem z dnia 22 marca 2017 r. (sygn. akt X GC 115/15) Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie oddalił powództwo (pkt I), zasądził od powoda na rzecz pozwanej (...) kwotę 1.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II) i zasądził od powoda na rzecz pozwanej J. K. (1) kwotę 182,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następującym ustaleniach i wnioskach.

Powód S. G. H. D. G. (2), narodowości francuskiej, od 2002 r. zamieszkuje w miejscowości B., na terenie gminy B., powiat L.. Powód pracuje w gospodarstwie rolnym położonym w miejscowości B., gmina B., prowadzonym Przedsiębiorstwo (...) spółkę z o.o. w B., w której od dnia 11 czerwca 2002 r. (data wpisu do KRS) pełni w spółce funkcję prezesa zarządu, a od dnia 18 marca 2003 r. jest także współnikiem tej spółki. W 2002 R. powód uzyskał kartę czasowego pobytu, która została następnie odnowiona w roku 2004. Od dnia 29 maja 2009 r. uzyskał kartę pobytu stałego ważną do dnia 28 maja 2019 r. Od dnia 11 grudnia 2009 r. powód prowadzi gospodarstwo rolne położone w

miejsowości B., gmina B., powiat (...). Od dnia 6 marca 2013 r. powód jest zameldowany na pobyt stały, pod adresem (...).

Agencja Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w S., Sekcja Zamiejscowa Gospodarowania Zasobem w P. ogłosiła przetarg ograniczony na dzierżawę nieruchomości rolnej niezabudowanej, oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...), z obrębu L., o powierzchni 7,3700 ha. W ogłoszeniu wskazano, że zgodnie z art. 29 ust. 3b pkt 1 ustawy z dnia 19.10.1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2012 r., poz. 1187 z późn. zm.) w przetargu mogą uczestniczyć wyłącznie rolnicy indywidualni, w rozumieniu przepisów o kształtowaniu ustroju rolnego, zamierzający powiększyć gospodarstwo rodzinne, jeżeli mają miejsce zamieszkania w gminie, w której położona jest nieruchomość wystawiana do przetargu lub w gminie graniczącej z tą gminą. W treści ogłoszenia zastrzeżono, że m.in. w przetargu mogą wziąć udział osoby fizyczne, które są rolnikami indywidualnymi w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz. 592 ze zm.) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16.09.2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1382), tj. osoby, które spełniają łącznie następujące warunki:

- są właścicielami, użytkownikami wieczystymi, samoistnymi posiadaczami lub dzierżawcami nieruchomości rolnych, których łączna powierzchnia użytków rolnych - z uwzględnieniem powierzchni użytków rolnych wchodzących w skład nieruchomości będącej przedmiotem przetargu - nie przekracza 300 ha,
- posiadają kwalifikacje rolnicze określone w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 11.04.2003r. o kształtowaniu ustroju rolnego w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16.09.2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17.01.2012r. w sprawie kwalifikacji rolniczych posiadanych przez osoby wykonujące działalność rolniczą (Dz. U. z 2012 r., poz. 109),
- co najmniej od 5 lat zamieszkują w gminie, na obszarze której jest położona jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład prowadzonego przez nie gospodarstwa rolnego oraz prowadzą przez ten okres osobiście to gospodarstwo (pracują w tym gospodarstwie oraz podejmują wszelkie decyzje dotyczące prowadzenia działalności rolniczej w tym gospodarstwie),
- mają miejsce zamieszkania w gminie, w której położona jest nieruchomość wystawiana do przetargu lub w gminie graniczącej z tą gminą.

Osoby zamierzające wziąć udział w przetargu, a spełniające wskazane kryteria zobowiązane były do złożenia:

- oświadczenie o osobistym prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz o łącznej powierzchni użytków rolnych w danej gminie wchodzących w skład gospodarstwa rodzinnego, poświadczone przez właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta
- oświadczenie o łącznej powierzchni użytków rolnych stanowiących własność, użytkowanych wieczyście, będących w samoistnym posiadaniu, dzierżawionych przez rolnika indywidualnego - w przypadku, gdy rolnik indywidualny posiada gospodarstwo rodzinne położone na terenie więcej niż jednej gminy
- oświadczenie o świadomości odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia o łącznej powierzchni użytków rolnych stanowiących własność, użytkowanych wieczyście, będących w samoistnym posiadaniu, dzierżawionych przez rolnika indywidualnego
- oświadczenie o powierzchni użytków rolnych nabytych od (...) w trybie przetargów ograniczonych na powiększenie gospodarstwa rodzinnego, a następnie zbytych przez rolnika w drodze: umowy sprzedaży, darowizny, wniesienia aportem do spółki itp., po 16.07.2003r. (druk - wzór 1C),
- oświadczenie o świadomości odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia o łącznej t powierzchni użytków rolnych nabytych od (...) w trybie przetargów ograniczonych na powiększenie gospodarstwa

rodzinnego, a następnie zbytych przez rolnika w drodze: umowy sprzedaży, darowizny, wniesienia aportem do spółki itp., po 16.07.2003r. (druk - wzór ID),

- oświadczenie o posiadaniu kwalifikacji rolniczych (druk - wzór 2),
- oryginały lub uwierzytelnione kopie dokumentów potwierdzających posiadane teoretyczne albo teoretyczne i praktyczne kwalifikacje rolnicze,
- dowód potwierdzający zamieszkanie - dokument określający zameldowanie na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych (zaświadczenie wydane przez organ właściwej gminy) oraz:
- wniosek o zakwalifikowanie do uczestnictwa w przetargu ograniczonym wraz z określeniem nieruchomości wykazanej w ogłoszeniu o przetargu.
- zgodę na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (j.t. Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 ze zm.) w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia kwalifikacji oraz postępowania przetargowego.

Niezłożenie dokumentów potwierdzających spełnienie warunków wzięcia udziału w przetargu obłożone zostało rygorem niedopuszczenia do uczestnictwa w przetargu.

W dniu 11 lutego 2015 r. powód złożył wniosek o przystąpienie do przetargu, a w dniu 20 lutego uzupełnił wszelkie niezbędne brakujące dokumenty, o których mowa w ogłoszeniu o ww. przetargu. W celu wykazania okresu zamieszkania na terenie gminy powód przedstawił zaświadczenie o zameldowaniu i złożył oświadczenie o tym, że zamieszkuje w miejscowości B. od 2002 roku.

Do uczestnictwa w przetargu zgłosiła się także m.in. pozwana J. K. (1), która od urodzenia (1989 r.) jest zameldowana na terenie Gminy B.. Pozwana spełniła wszystkie warunki przetargowe.

Pomimo uzupełnienia stwierdzonych w dniu 18 lutego 2015 r. braków w dokumentacji komisja w dniu 26 lutego 2016 r. odmówiła powodowi dopuszczenia do przetargu z uwagi na niespełnienie kryteriów, wskazując, że dowód potwierdzający zamieszkiwanie nie spełnia wymaganego okresu.

W dniu 4 marca 2015 r. o godz. 9.00, w siedzibie Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w S., Sekcji Zamiejscowej Gospodarowania Zasobem w P., odbył się przetarg ograniczony, który wygrała J. K. (1) oferując najwyższy czynsz dzierżawny. Oprócz pozwanej do przetargu stanęli także P. J., R. B. i K. W., który zaoferował ostatnią najwyższą wartość czynszu, nie licząc oferty pozwanej.

W dniu 15 czerwca 2015 r. pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych zawarła z J. K. (1) umowę dzierżawy, wg warunków ustalonych w ogłoszeniu przetargowym, na czas określony do dnia 30 września 2017 r. Aneksami z dnia 10 maja 2016 r. okres dzierżawy przedłużono do dnia 15 września 2026 r.

Pismem z dnia 9 marca 2015 r. powód złożył do pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych zastrzeżenia na czynności przetargowe, dotyczące niedopuszczenia powoda do przetargu pomimo spełnienia ustalonych w ogłoszeniu warunków. Zdaniem powoda argumentacja była chybiona, albowiem powód zamieszkuje na terenie gminy ponad 5 lat i niedopuszczenie go do udziału w przetargu i stanowi niedopuszczalny przejaw dyskryminacji. Pozwana nie uwzględniła zgłoszonych zastrzeżeń, wskazując, że przetarg został przeprowadzony zgodnie z warunkami, wyjaśniając, że obowiązek ich spełnienia spoczywał tożsamo na obywatelach polskich, jak i cudzoziemcach.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał powództwo o ustalenie, że umowa zawarta pomiędzy pozwanymi Agencją Nieruchomości Rolnych i J. K. (1) jest nieważna, którego podstawę prawną stanowił art. 189 k.p.c. za nieuzasadnione.

Wskazując na przesłankami zasadności powództwa wywiedzionego w oparciu o powołany przepis do których należy żądanie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa oraz posiadanie przez powoda interesu prawnego w takim ustaleniu, Sąd zaznaczył, powołując stosowne orzecznictwo Sądu Najwyższego, że interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości przy czym interes prawny powoda musi istnieć obiektywnie, a ciężar jego wykazania spoczywa na powodzie (art. 6 k.c.).

W kontekście omówionych przesłanek Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że powód nie posiadał interesu prawnego, warunkującego możliwość merytorycznego rozpoznania żądania pozwu. Sąd zauważył bowiem, że powód w niniejszym postępowaniu domagał się uznania za nieważną czynności prawnej w postaci umowy dzierżawy, zawartej na skutek zorganizowanego przetargu ograniczonego, do udziału w którym nie został on dopuszczony. Powód nie zgłaszał zarzutów co do nieważności samej umowy (np. co do formy, sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami, wad oświadczeń woli kontrahentów itd.). Zarzuty jakie w toku postępowania podnosił, sprowadzały się zaś do błędnej jego zdaniem interpretacji obowiązujących wówczas przepisów prawa przez organizatora przetargu, w wyniku której ustalono, że powód nie spełniał koniecznych kryteriów umożliwiających mu wzięcie udziału w przetargu. Powód domagał się zatem ustalenia nieważności czynności prawnej podjętej w efekcie wadliwie, tj. prowadzącej do dyskryminacji jego osoby ze względu na narodowość, przeprowadzonej procedury przetargowej.

W ocenie Sądu uwzględnienie powództwa nie doprowadziłoby tym samym do zapewnienia powodowi ochrona jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnego zakończenia sporu istniejącego lub zapobieżenia powstaniu takiego sporu w przyszłości.

W tym względzie Sąd zwrócił uwagę, że ustalenie nieważności umowy zawartej pomiędzy pozwanymi Agencją Nieruchomości Rolnych i J. K. (1) pozostanie bez wpływu na wyniki przeprowadzonego przetargu, do udziału w którym powód nie został dopuszczony, a rezultat tego przetargu, w wyniku uwzględnienia powództwa nie zostanie na skutek wyroku automatycznie uchylony. Powód natomiast zdaje się zmierzać właśnie do wznowienia całej procedury podnosząc zarzuty przeciwko interpretacji przepisów dotyczących kwalifikacji chętnych do udziału w przetargu. W efekcie, zdaniem Sądu, skoro stwierdzenie nieważności umowy dzierżawy, co do skuteczności której powód nie przedstawiał żadnych formalnych zarzutów, nie doprowadzi ex lege do jego ponownego ogłoszenia, a w konsekwencji nie stworzy po stronie powoda możliwości wzięcia udziału w przetargu, to nie można mówić o przysługującym mu interesie prawnym. Sąd zauważył również, że nawet ustalenie nieważności zawartej pomiędzy pozwanymi umowy, nie zagwarantowałoby powodowi oczekiwanej ochrony jego interesów, gdyż postępowanie przetargowe w dalszym ciągu pozostawałoby ważne i skuteczne, a w konsekwencji co do zasady nic nie stałoby na przeszkodzie aby między pozwanymi doszło do ponownego zawarcia umowy, ewentualnie umowa mogłaby zostać zawarta z osobą o poprzedniej najwyższej ofercie czynszu.

Nadto Sąd znaczył, że o ile nie budzi wątpliwości, że badając interes prawny przy powództwie o ustalenie należy ustalić, czy powodowi nie przysługuje roszczenie dalej idące (np. o zapłatę, o uzgodnienie księgi wieczystej itd.), to nie sposób tej konstrukcji przełożyć na prawną i czasową następcość zdarzeń prawnych. Żądanie stwierdzenia nieważności czynności prawnej późniejszej (następczej) nie jest tożsame z wytoczeniem powództwa dalej idącego, w wyżej wskazanym rozumieniu. Nie prowadzi też ex lege do ustalenia nieważności czynności wcześniejszej (będącej podstawą do dokonania tej późniejszej). W niniejszej sprawie jest to wyraźnie widoczne, choćby biorąc pod uwagę fakt, iż w przetargu uczestniczyły inne poza pozwaną J. K. (1) osoby, które nie są stronami niniejszego postępowania i tym samym wobec których orzeczenie w omawianej sprawie nie mogłoby mieć skutku.

Reasumując Sąd doszedł do wniosku, że powód nie posiada interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie umowy dzierżawy za nieważną, bowiem uwzględnienie powództwa nie wywoła oczekiwanego przez niego skutku i nie doprowadzi do oczekiwanej ochrony prawnej, a wobec braku możliwości ustalenia istnienia interesu prawnego po stronie powoda, powództwo podlegało oddaleniu.

Dalej Sąd uznał, że niezależnie od kwestii dotyczącej braku interesu prawnego powoda w wytoczeniu powództwa na podstawie art. 189 k.c., zarzuty podnoszone przez powoda w toku postępowania nie mogły doprowadzić do przyjęcia, że przetarg ograniczony na dzierżawę nieruchomości rolnej niezabudowanej, zorganizowany w oparciu o przepisy ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa został przeprowadzony wadliwie. W ocenie Sądu regulacje zawarte we wskazanej ustawie w tym w art. 29 ust. 3b pkt 1 i ust. 3d oraz w art. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego nie pozwalają na podzielenie wywodów powoda jakoby decydujące dla oceny spełnienia warunków kwalifikujących powoda do przystąpienia do przetargu winno być miejsce zamieszkania (nie zaś zameldowania). Nadto wymóg przedstawienia dokumentu określającego miejsce zamieszkania, a zatem dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały, dla udokumentowania spełnienia warunku zamieszkiwania na terenie gminy, w której znajduje się nieruchomość rolna wchodząca w skład gospodarstwa rolnego osoby fizycznej, a jednocześnie gminy, w której znajduje się nieruchomość podlegająca sprzedaży, jest wymogiem ustawowym, który obciążał wszystkich oferentów. Nie mogło być więc zdaniem Sądu mowy o jakichkolwiek przejawach dyskryminacji powoda ze względu na jego narodowość.

Za decydujący Sąd uznał też fakt, że powód od dnia 29 maja 2009 r. uzyskał kartę pobytu stałego, uprawniającą go w świetle ówczesnie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych do zameldowania się bez żadnych przeszkód. Zgodnie bowiem z art. 26 wspomnianej ustawy obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej i członek jego rodziny niebędący obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, dokonujący zameldowania się na pobyt stały, zgłaszają wymagane dane do zameldowania, przy czym obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej przedstawia ważny dokument podróży lub inny ważny dokument potwierdzający jego tożsamość i obywatelstwo oraz ważny dokument potwierdzający prawo stałego pobytu, a członek jego rodziny niebędący obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej - ważny dokument podróży oraz ważną kartę stałego pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej. Zdaniem Sądu gdyby powód nie zaniechał realizacji swoich uprawnień (i obowiązku meldunkowego), już wówczas bez jakichkolwiek przeszkód zostałby zameldowany na pobyt stały w miejscu gdzie przebywa, jak sam wskazywał, od 2002 r. W istocie więc, to wyłącznie zaniechanie dochowania przez powoda przewidzianych prawem formalności doprowadziło następnie do niemożności wykazania się odpowiednim zaświadczeniem i do wykluczenia go z procedury przetargowej, albowiem gdyby formalności dopełnił, na dzień przetargu byłby w posiadaniu dokumentu meldunkowego, potwierdzającego upływ wymaganego 5 letniego okresu zamieszkania na terenie gminy, w której nieruchomość, którą zamierzał dzierżawić, się znajdowała

Rozpatrując dalsze zarzuty powoda jakoby J. K. (1) została dopuszczona do przetargu, pomimo iż nie mieszkała na terenie gminy, Sąd zaznaczył, że nie podlegały uwzględnieniu, bowiem wymierzone były w procedurę przetargową, która nie była przedmiotem pozwu w tej sprawie. Ponadto zdaniem Sądu nie znalazły odzwierciedlenia w zebranym w sprawie materiale dowodowym gdyż pozwana przedstawiła dokumenty wskazujące, że na stałe zamieszkiwała w Gminie B. i fakt ten został potwierdzony zeznaniami świadka Z. K., który przyznał, że choć córka czasowo podczas studiów przebywała w S., to jednak wyraźnie oświadczył, że jej miejscem zamieszkania, centrum rodzinnym i życiowym, były właśnie B..

W odniesieniu do twierdzeń powoda w zakresie celowości badania w niniejszej sprawie zgodności przepisów definiujących pojęcie rolnika indywidualnego oraz dotyczących wymogów wykazywania warunku zamieszkiwania, od którego zależy posiadanie statusu rolnika indywidualnego, w rozumieniu art. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego i art. 18 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, które stanowić miały przejaw dyskryminacji, Sąd Rejonowy przyjął, że w świetle art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak było podstaw do formułowania pytania prejudycjalnego in abstracto, gdyż jest to możliwe jeżeli sąd Państwa Członkowskiego uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Zdaniem Sądu I instancji okoliczności niniejszej sprawy nie wskazywały, aby w chwili obecnej z uwagi na status prawny cudzoziemca, będącego jednocześnie obywatelem Unii Europejskiej, dochodziło do jakiegokolwiek uzależnionej narodowością dyskryminacji powoda, sprzecznej z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 18 ust. 1 Traktatu

o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. O ryzyku naruszenia wskazanych norm nadrzędnych można byłoby bowiem mówić co najwyżej w przypadku, gdyby powód zamierzał stanąć do przetargu w czasie, w którym z niezależnych od siebie przyczyn nie mógłby posiadać prawa stałego pobytu (np. nie upłynął by 5 letni okres nieprzerwanego pobytu, uprawniający do przyznania mu tego prawa – art. 42 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin), od posiadania którego uzależnione było dokonanie jego meldunku na pobyt stały, którego potwierdzenie należy przedłożyć z wnioskiem o zakwalifikowanie do przetargu.

W ocenie Sadu Rejonowego zarzuty podnoszone przez powoda o dyskryminacyjnym charakterze regulacji ustawowych, kierowane przeciwko przepisom dotyczącym wymogów formalnych udziału w przetargu były nadto chybione jako, że dotyczyły jednakowo obywateli polskich i obywateli innych państw Unii Europejskiej. Powód miał też możliwość spełnić te wymogi o ile uzyskałby stałe zameldowanie z odpowiednim wyprzedzeniem. Obowiązek wykazania upływu 5 letniego okresu zamieszkania w gminie poprzez przedłożenie dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, został ustalony niewątpliwie dla pewnego uproszczenia procedur dowodowych w tym zakresie i dotyczył wszystkich przystępujących do przetargu.

Zdaniem Sądu I instancji trudno też było mówić o dyskryminacji w przypadku przepisu art. 42 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, stanowiącego, iż obywatel UE nabywa prawo stałego pobytu po upływie 5 lat nieprzerwanego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten stanowi bowiem prostą implementację artykułu 16 ust. 1 dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r., który przewiduje, iż Obywatele Unii, którzy legalnie zamieszkują w przyjmującym Państwie Członkowskim przez nieprzerwany okres pięciu lat, mają prawo stałego pobytu w tym Państwie.

Niezależnie od pewnej wątpliwości w kontekście wymogów z art. 26 ust. 1 z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (w brzmieniu obowiązującym od 26 sierpnia 2006 r.) dotyczących uzyskiwania dokumentów potwierdzających prawo stałego pobytu i hipotetycznych założeń faktycznych umożliwiających ewentualne rozważanie badania zgodności przepisu ustawy z aktami prawnymi wyższego rzędu Sąd przyjął, że od chwili uzyskania przez powoda prawa stałego pobytu w 2009 r., utracił on możliwość powoływania się na naruszenie swoich praw, które to ewentualne naruszenie już ustało. Podnoszenie w tym postępowaniu i w tym czasie, argumentu zastosowania przez pozwaną Agencję przepisów o charakterze dyskryminującym, naruszających interes prawny powoda, Sądu uznał tym samym nie tylko za nieuzasadnione (art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych nie był podstawą prawną decyzji Agencji o niedopuszczeniu powoda do przetargu), ale i spóźnione.

Ostatecznie Sąd stanął na stanowisku, że niniejsze powództwo podlegało oddaleniu bez potrzeby kierowania zapytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na przedstawionych do akt postępowania dokumentach oraz zeznaniach świadków, do których wiarygodności Sąd nie miał wątpliwości, w szczególności wobec faktu, że stan faktyczny sprawy pozostał w istocie bezsporny.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. art. 98 k.p.c.

Powód zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając orzeczeniu:

I. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, przez:

1) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz dokonanie tej oceny w sposób wybiórczy, a w konsekwencji, błędne ustalenie przez sąd I instancji, wbrew wynikom przeprowadzonego postępowania dowodowego, iż:

- powód nie posiada interesu prawnego w postępowaniu objętym zaskarżonym wyrokiem, w sytuacji gdy roszczenie powoda w przedmiocie ustalenia nieważności przedmiotowej umowy jest jedynym środkiem ochrony praw powoda, które mu przysługuje jako podmiotowi, który nie posiada statusu uczestnika przetargu,

- powód nie przedstawił dowodów potwierdzających miejsce zamieszkania od ponad pięciu lat w miejscowości B. na terenie gminy B., co doprowadziło do błędnego ustalenia, że nie posiada on statusu rolnika indywidualnego w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, a w związku z tym nie spełnił warunków uczestnictwa w przetargu, w sytuacji gdy powód przedstawił dokumenty potwierdzające ww. okoliczności,

- pozwana J. K. (1), w chwili przeprowadzenia przetargu na dzierżawę nieruchomości, posiadała miejsce zamieszkania od ponad pięciu lat w gminie B., w sytuacji gdy w tym czasie pozwana zamieszkiwała w S.,

przez co Sąd I instancji dokonał rażącego błędu w ustaleniach faktycznych;

2) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1, poprzez błędne pominięcie przez sąd I instancji w podstawach wydanego w sprawie rozstrzygnięcia oraz zaniechanie wskazania w uzasadnieniu wyroku powodów, dla których pominął dokumenty złożone w postępowaniu przetargowym przez powoda, które potwierdzały miejsce zamieszkania powoda w miejscowości B. na terenie gminy B. od ponad 5 lat, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że nie posiada on statusu rolnika indywidualnego w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, a w związku z tym nie spełnił warunków uczestnictwa w przetargu;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1) art. 189 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że powód nie posiada interesu prawnego w ustaleniu nieważności umowy zawartej przez pozwanych, w sytuacji gdy powód w niniejszej sprawie posiada interes prawny, gdyż powództwo o ustalenie nieważności przedmiotowej umowy jest jedynym środkiem ochrony przysługującym powodowi w przedstawionym stanie faktycznym;

2) art. 29 ust. 3d ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego w zw. z art. 25 k.c., poprzez ich błędną interpretację polegającą na uznaniu, że wyłącznym dowodem potwierdzającym miejsce zamieszkania w celu wykazania posiadania statusu rolnika indywidualnego jest dokument określający zameldowanie na pobyt stały, w sytuacji gdy możliwe jest udowodnienie okoliczność zamieszkania w danej miejscowości również innymi środkami dowodowymi;

3) art. 29 ust. 3d ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego w zw. z art. 25 k.c. w zw. z art. 26 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 marca 2015 r.) oraz w zw. z art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (...), poprzez ich błędną interpretację w wyniku której obywatele z państw członkowskich (...) powinni wykazać spełnienie kryterium miejsca zamieszkania w gminie, w której położona jest dana nieruchomość lub w gminie sąsiedniej, od którego zależało dopuszczenie do udziału w przedmiotowym przetargu, wyłącznie poprzez przedstawienie zaświadczenia o zameldowaniu na pobyt stały od co najmniej pięciu lat, które to zaświadczenie mogło być uzyskane przez obywateli państw członkowskich (...) po dłuższym okresie niż przez obywateli polskich, co stanowiłoby dyskryminację pośrednią obywateli innych państw członkowskich (...), w tym powoda;

4) art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności poprzez jego błędne zastosowanie, tj. przyjęcie, iż powód mógł zameldować się na pobyt stały na podstawie tego przepisu przedstawiając zaświadczenie o zarejestrowaniu pobytu obywatela UE na terytorium RP, podczas gdy przepis ten wszedł w życie 1 marca 2015 r., a przed wejściem w życie tego przepisu powód mógł zameldować się na pobyt stały jedynie na podstawie nieobowiązującego już art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach

osobistych, który stanowił, iż do zameldowania obywatela UE wymagane jest m.in. okazanie ważnego dokumentu potwierdzającego prawo stałego pobytu obywatela UE na terytorium RP zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa poprzez ustalenie, że umowa sprzedaży nieruchomości rolnej niezabudowanej, oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...) z obrębem B. pomiędzy Agencją Nieruchomości Rolnych a R. B., zawarta w wyniku przetargu ograniczonego, przeprowadzonego przez Agencję Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w S., Sekcja Zamiejscowa Gospodarowaniem Zasobem w P. w dniu 5 marca 2015 r., jest nieważna, a nadto zasądzenie od Pozwanych na rzecz Powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I oraz II instancję według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie w II instancji.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik strony pozwanej wskazał, że aktualnie stroną tą jest Krajowy Ośrodek (...) z siedzibą w W.. Podmiot ten został powołany do życia na podstawie przepisów wprowadzających ustawę z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku (...) i na podstawie art. 47 ust. 2 przepisów wprowadzających nastąpiło następstwo prawne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Postępowanie przed sądem odwoławczym jest kontynuacją postępowania przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z regulacji tej wynika, że sąd rozpoznający apelację orzeka na podstawie materiału zgromadzonego zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, natomiast postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy, co oznacza, że wyrok sądu drugiej instancji musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych i prawnych. W pierwszej kolejności określenia wymaga więc podstawa faktyczna żądania, ponieważ dopiero po dokonaniu ustalenia podstawy faktycznej możliwe jest odniesienie się do podstawy prawnej.

Ustalając stan faktyczny sprawy Sąd Okręgowy przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia. Podobnie na akceptację zasługiwały rozważania prawne - za wyjątkiem przyjęcia przez ten Sąd, że powód nie miał interesu prawnego w tak wytoczonym powództwie, o czym będzie mowa niżej. W pozostałej części Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje je za własne rozważania prawne Sądu pierwszej instancji, czyniąc je integralną częścią poniższych rozważań. Stąd też Sąd Odwoławczy nie widzi konieczności ponownego szczegółowego przytaczania ustaleń, jak i rozważań prawnych w niezakwestionowanej części (por. wyrok SN z 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00). Sąd Rejonowy wydając zaskarżony wyrok uwzględnił cały materiał dowodowy zebrany w sprawie - i za wyjątkiem przyjęcia, że powód nie miał interesu prawnego w wytoczonym powództwie - dokonał jego oceny zgodnie z regułami art. 233 § 1 k.p.c., przywołał też i dokonał analizy wszystkich przepisów mających w sprawie zastosowanie

Mając na uwadze zarzuty apelacji, w pierwszej kolejności koniecznym było odniesienie się do najdalej idącego, a więc dotyczącego tego czy powód posiadał interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa. Podzielenie poglądu Sądu pierwszej instancji, że powód takiego interesu prawnego nie posiadał, czyniłoby bowiem zbytecznym odniesienie się do dalszych zarzutów podnoszonych w apelacji, gdyż skutkować musiało oddaleniem powództwa, bez potrzeby badania dalszych przesłanek z art. 189 k.p.c.

Sąd Rejonowy przyjmując, że powód nie ma interesu prawnego w ustaleniu nieważności przedmiotowej umowy dzierżawy, zawartej wskutek przetargu ograniczonego, do udziału w którym powód nie został dopuszczony, wskazał, że rozważyć w pierwszej kolejności należało, czy uwzględnienie powództwa doprowadzi do sytuacji, w której powodowi zostanie zapewniona ochrona jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Odpowiedź na tak postawione pytanie okazała się zdaniem Sądu pierwszej instancji negatywna, gdyż ustalenie nieważności umowy zawartej pomiędzy pozwanymi (...) i J. K. pozostanie bez wpływu na wyniki przeprowadzonego przetargu, do udziału w którym powód nie został dopuszczony. A skoro nie doprowadzi to ex lege do jego ponownego ogłoszenia, a więc nie stworzy powodowi możliwości wzięcia udziału w przetargu, to nie sposób mówić o przysługującym mu interesie prawnym.

Sąd Okręgowy nie podziela powyższej argumentacji o braku interesu prawnego powoda w powództwie o ustalenie nieważności umowy zawartej pomiędzy pozwanymi w dniu 15 czerwca 2015 r., dzieląc ocenę prawną dokonaną w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACa 848/16, w sprawie z powództwa S. G. przeciwko (...) i R. B. o ustalenie nieważności umowy, który zapadł w analogicznym stanie prawnym i bardzo zbliżonym faktycznym. Nie ulega wątpliwości, że powództwo o ustalenie, o którym mowa w art. 189 k.p.c., wytoczone może być nie tylko przez stronę stosunku prawnego, którego istnienie albo nieistnienie ma być przedmiotem ustalenia, przeciwko drugiej stronie tego stosunku albo osobie trzeciej, lecz także przez osobę trzecią, przeciw stronie lub stronom stosunku prawnego, a nawet innej osobie trzeciej, o ile tylko osoba trzecia ma interes prawny w takim ustaleniu w relacji do pozwanego. Uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie z uwzględnieniem celowościowej wykładni pojęcia interesu prawnego, konkretnych okoliczności danej sprawy, i od tego, czy w drodze powództwa o świadczenie strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw. Poza tym pojęcie interesu prawnego powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia ochrony prawnej (por. wyrok SN z 22 października 2014, I CSK 687/13). Interes prawny osoby trzeciej w żądaniu ustalenia istnienia albo nieistnienia stosunku prawnego, którego osoba ta nie jest stroną, może wynikać z tego, że ocena istnienia albo nieistnienia tego stosunku prawnego ma znaczenie dla sfery prawnej osoby trzeciej, w tym w szczególności dla stosunku prawnego łączącego tę osobę z jedną ze stron stosunku prawnego, którego dotyczy żądanie ustalenia (patrz wyrok SN z 24 kwietnia 2015, II CSK 438/14). Przez interes prawny rozumieć bowiem należy istniejącą po stronie podmiotu prawa chęć uzyskania określonej korzyści w sferze jego sytuacji prawnej. Korzyść zaś, w jakiej osiągnięciu jest zainteresowana osoba występująca z roszczeniem z art. 189 k.p.c., polega na otworzeniu stanu pewności prawnej co do aktualnej sytuacji prawnej tego podmiotu, wzmacniającego - zgodnie z obowiązującym prawem - możliwość żądania ochrony tej sytuacji głównie poprzez stworzenie prejudycjalnej przesłanki skuteczności tej ochrony. Instrumentem służącym uzyskaniu tak określonej korzyści jest - w myśl art. 189 k.p.c. - wyznaczają sytuację prawną podmiotu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy przyjął, że powód miał interes prawny w tak ustalonym powództwie. Jak słusznie zauważył skarżący, pewności co zawarcia z nimi umowy dzierżawy nie mają także uczestnicy przetargu, a mimo to ustawodawca uznał, że pomimo braku takiej pewności co do wydzierżawienia nieruchomości, mają oni interes w unieważnieniu umowy oraz są uprawnieni do żądania unieważnienia umowy (art. 70⁵ § 1 k.c.). A skoro powód nie był uczestnikiem przetargu to może szukać ochrony prawnej wyłącznie w ramach powództwa o ustalenie nieważności umowy.

Sąd drugiej instancji nie podzielił także poglądu Sądu Rejonowego, że w sytuacji, gdy pozwani zawarli już umowę, której ustalenia nieważności powód się domaga, interes prawny powoda przejawiał się w ustaleniu nieważności przetargu, a nie zawartej już umowy. Ustalenie, że przetarg został przeprowadzony niezgodnie z obowiązującymi przepisami i tak skutkować musiałby bowiem wytoczeniem powództwa o ustalenie zawartej przez pozwaną umowy – jako dalej idącego, bez skutecznego podważenia której J. K. (1) w dalszym ciągu byłby dzierżawcą działek gruntu. Przypomnieć ponadto należy, że ustalenie nieważności określonej umowy z zasady nie prowadzi przecież do wstąpienia w ten stosunek osoby trzeciej, lecz stwarza jedynie na nowo możliwość uregulowania stanu prawnego związanego z danym stosunkiem prawnym.

Podzielenie poglądu powoda, że posiada on interes prawny w wytoczeniu tak określonego powództwa nie mogło jednak skutkować zmianą zaskarżonego wyroku w kierunku postulowanym w apelacji. Sąd Rejonowy rozważał bowiem zasadność żądania pozwu również przy przyjęciu, że powód taki interes prawny posiada i doszedł do słusznego przekonania, że nie mogło ono zostać uwzględnione, gdyż do naruszenia przepisów wskazanych przez powoda nie doszło. Przypomnieć należy, że wykazanie interesu prawnego jest tylko przesłanką wstępną z art. 189 k.p.c., koniecznym jest wykazanie przez stronę żądającą ochrony, czy są wystarczające podstawy materialnoprawne do uwzględnienia tego powództwa. Jego uwzględnienie jest zależne od wyniku przeprowadzonego postępowania sądowego, a więc że te przesłanki materialnoprawne, na których opierało się powództwo wystąpiły. Samo istnienie interesu prawnego w domaganiu się ustalenia nie jest bowiem wystarczające dla uwzględnienia powództwa. Pozwala dopiero na badanie czy twierdzenia powoda są prawdziwe.

Dokonując zatem analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że tych materialnoprawnych przesłanek zasadności powództwa powód nie wykazał i argumentację tę Sąd Odwoławczy w całości podziela i przyjmuje jako własną, nie dzieląc tym samym zarzutów apelacji, że doszło w tym zakresie do naruszenia przepisów prawa procesowego czy też prawa materialnego. W szczególności Sąd Okręgowy nie dopatrywał się naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., czy też art. 233 § 1 k.p.c.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. sformułowany został przez powoda w związku z zarzutami wadliwej oceny dowodów, niemniej jednak koniecznym jest bezpośrednio odniesienie się do normy art. 328 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W orzecznictwie jednolicie wskazuje się, że powołanie się na podstawę naruszenia w postaci art. 328 § 2 k.p.c. jest usprawiedliwione tylko wówczas, gdy z uzasadnienia orzeczenia nie daje się odczytać, jaki stan faktyczny lub prawny stanowił podstawę rozstrzygnięcia, co uniemożliwia kontrolę instancyjną (por. wyroki SN: z 27 marca 2008 r., III CSK 315/07, z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, z 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09). Inaczej rzecz ujmując, zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia może okazać się zasadny tylko wówczas, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wymienionych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli, czyli gdy treść uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie toku wyводу, który doprowadził do jego wydania (por. wyroki SN: z 4 marca 2009 r., II PK 2010/08, z 16 grudnia 2008 r., I PK 96/08). Jedynie w takim wypadku uchybienie art. 328 § 2 k.p.c. może być uznane za mogące mieć wpływ na wynik sprawy (wyrok SN z 3 października 2008 r., II PK 48/08). Oznacza to, że nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę do kreowania skutecznego zarzutu. Skarżący musi przy tym wykazać zaistnienie tego rodzaju wadliwości.

W rozważanej sprawie w żadnym przypadku nie jest możliwe uznanie, że Sąd pierwszej instancji sporządził uzasadnienie wyroku w sposób nieodpowiadający wymogom omawianej regulacji. Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd Rejonowy dokonał oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób wskazując jakim dowodom dał wiarę i dlaczego. Ocena ta poprzedzona została rozważaniami odnoszonymi do zakresu przeprowadzonego postępowania dowodowego. W uzasadnieniu wyroku zaprezentowane zostały ustalenia faktyczne z odwołaniem się do treści dowodów stanowiących ich podstawę. Sąd wreszcie w sposób precyzyjny wskazał na normy prawa materialnego znajdujące zastosowanie w niniejszej sprawie, przedstawił ich interpretację i w końcu przeprowadził proces subsumcji dając mu wyraz w pisemnych motywach. Uzasadnienie więc zawiera wszystkie elementy konstrukcyjne wskazane w art. 328 § 2 k.p.c. Pozwala ono w pełni zdekodować motywy, którymi kierował się Sąd wydając rozstrzygnięcie. Okoliczność, że w części Sąd Okręgowy wywodów tych nie podzielił, nie czyni zarzutu art. 328 § 2 k.p.c. usprawiedliwionym, gdyż nie oznacza, że uzasadnienie zostało sporządzone sprzecznie ze wskazanym przepisem. Wbrew bowiem tym zarzutom, Sąd Rejonowy wcale nie pominął faktu od kiedy powód przebywał w miejscowości B. na terenie Gminy B., gdyż w swoim uzasadnieniu wyraźnie wskazał (str. 2): „Powód S. H. G., narodowości francuskiej, od 2002 roku zamieszkuje w miejscowości B., na terenie gminy B., powiat L..”.

Okoliczności tej, w kontekście obowiązujących na dzień ogłoszenie przetargu przepisów nadał jednak inne znaczenie, niż oczekiwał tego powód przyjmując, że niewystarczającym było dla dopuszczenia do przetargu wykazania faktu pobytu, lecz koniecznym było, jako dowód potwierdzający zamieszkanie co najmniej od 5 lat w gminie, na obszarze której znajduje się chociaż jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład prowadzonego przez nich gospodarstwa rolnego, przedłożenie dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych (zaświadczenie wydane przez organ właściwej gminy). Takiego dokumentu powód zaś nie przedstawił i okoliczność ta nie jest przez niego kwestionowana w apelacji, twierdzi on bowiem jedynie, że wystarczającym było wykazanie tej okoliczności innymi dowodami.

Sąd Okręgowy nie dopatrywał się także naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie wskazanym przez powoda w apelacji. Przypomnieć należy, że zarzut naruszenia tego przepisu może być uznany za zasadny jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa czy w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie. Sąd drugiej instancji ocenia bowiem legalność oceny dokonanej w zaskarżonym wyroku, czyli bada czy zostały zachowane kryteria określone w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, dokonując wyboru określonych środków dowodowych. Jeżeli z danego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko wtedy gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych (vide np. postanowienie SN z 11 stycznia 2001 r., I CKN 1072/99, postanowienie SN z 17 maja 2000 r., I CKN 1114/99, wyrok SN z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99). Nie jest natomiast wystarczające umotywowanie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. przekonaniem strony skarżącej o innej, niż przyjął to Sąd w zaskarżonym wyroku, ocenie materiału dowodowego

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie naruszył powyższych zasad rządzących oceną dowodów. Istotnym jest, że wbrew stanowisku skarżącego poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne oraz dokonana na ich podstawie ocena dowodów wprost odpowiadały treści tych dowodów zgłoszonych przez strony. Apelacja powoda w istocie oparta jest zaś na innej, niż przyjął to Sąd Rejonowy, ocenie zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, co jak wskazano powyżej, dla skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest wystarczającym.

Z załączonych przez samego powoda dokumentów - w szczególności zaświadczenia Urzędu Gminy B. o zameldowaniu powoda na pobyt stały pod adresem (...) od dnia 6 marca 2013 r. (k. 24), karty stałego pobytu od dnia 28 maja 2009 r. z datą ważności do 28 maja 2019 r. (k. 31), zastrzeżeń powoda na czynności przetargowe (k. 35-37), w którym to piśmie powód wskazuje, że zamieszkiwał na terenie tej Gminy od 1 października 2002 r. - wynika, że powód był w stanie spełnić wszystkie warunki o dopuszczeniu do przetargu, gdyby w terminie i w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa dopełnił obowiązku zameldowania w miejscu, gdzie faktycznie przebywał z zamiarem stałego pobytu.

Z ogłoszenia o przetargu wynikało wprost, że w przetargu mogli uczestniczyć wyłącznie rolnicy indywidualni w rozumieniu przepisów o kształtowaniu ustroju rolnego, zamierzający powiększyć gospodarstwo rodzinne, jeżeli mieli miejsce zamieszkania w gminie, w której położona jest nieruchomość wystawiona do przetargu lub w gminie graniczącej z tą gminą, spełniający między innymi warunek zamieszkania co najmniej od 5 lat w gminie, na obszarze której znajduje się chociaż jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład prowadzonego przez nich gospodarstwa rolnego oraz prowadzą przez ten okres osobiście to gospodarstwo (pracują w tym gospodarstwie oraz podejmują wszelkie decyzje dotyczące prowadzenia w nim działalności rolniczej). Osoby zamierzające wziąć udział w przetargu były między innymi zobowiązane do złożenia - jako dowodu potwierdzającego zamieszkanie - dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych (zaświadczenie wydane przez organ właściwej gminy). Tymczasem powód ubiegając się o zakwalifikowanie

do uczestnictwa w przetargu pismem z dnia 10 lutego 2015 r. załączył jedynie kartę stałego pobytu. W uzupełnieniu braków pismem z 19 lutego 2015 r. (k. 99) oświadczył, że od 2002 r. zamieszkuje w miejscowości B., na terenie gminy B., województwo (...) oraz zaświadczenie Urzędu Gminy w B. z dnia 18 lutego 2015 r. o zameldowaniu na pobyt stały w miejscowości (...) - od dnia 6 marca 2013 roku, a nadto oświadczenie o posiadaniu kwalifikacji rolniczych, oświadczenie o łącznej powierzchni użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rodzinnego. Nie przedłożył jednak dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały przez okres 5 lat, w rozumieniu przepisów ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych (w brzmieniu z daty ogłoszenia przetargu - Dz.U. 2006 r., Nr 139, poz. 993, ze zm.).

Jak trafnie zauważył Sąd Rejonowy, wymóg przedstawienia dokumentu określającego zameldowanie na pobyt stały dla udokumentowania spełnienia warunku zamieszkiwania na terenie gminy, był nie tylko wymogiem wynikającym z warunków przetargu ogłoszonego przez pozwaną (...) w sprawie dzierżawy nieruchomości wskazanej w pozwie, ale i wymogiem ustawowym. Wymóg ten obciążał wszystkich oferentów, zatem nie można mówić o dyskryminacji powoda z uwagi na jego status cudzoziemca. Jak już wskazano powyżej, powód sam przyznał, że kartę stałego pobytu w Polsce uzyskał już w dniu 29.05.2009 r., a na terenie gminy B. zamieszkiwał od 1 października 2002 r., zatem mógł spełnić na dzień przetargu warunki z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych, który stanowił, że cudzoziemiec będący obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, obywatelem państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub obywatelem Konfederacji Szwajcarskiej, przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązany zameldować się w miejscu pobytu stałego lub czasowego trwającego ponad 3 miesiące najpóźniej w 30. dniu, licząc od dnia przybycia do tego miejsca. Przy czym obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej i członek jego rodziny niebędący obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, dokonujący zameldowania się na pobyt stały, zgłaszał wymagane dane do zameldowania - obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej przedstawiał ważny dokument podróży lub inny ważny dokument potwierdzający jego tożsamość i obywatelstwo oraz ważny dokument potwierdzający prawo stałego pobytu, a członek jego rodziny niebędący obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej - ważny dokument podróży oraz ważną kartę stałego pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej (art. 26 ust. 2 wskazanej ustawy w brzmieniu z daty ogłoszenia przetargu). Powód nie uzyskał bowiem zaświadczenia o zameldowaniu na pobyt stały, wyłącznie w wyniku własnego zaniechania i nie wypełnienia obowiązków ciążących na cudzoziemcach przebywających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, gdyż skoro kartę stałego pobytu posiadał od 2009 r., nic nie stało na przeszkodzie, a wręcz należało do jego obowiązku, dopełnienie obowiązku meldunkowego w odpowiednim czasie, co z kolei powodowałoby, że wypełniłby dyspozycje art. 29 ust. 3d ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa - w brzmieniu z daty ogłoszenia przetargu. Obowiązek meldunkowy w oparciu o wskazaną ustawę o dowodach osobistych i ewidencji ludności na równi obciążał zaś obywateli Polski, jak i obywateli innych Państw, zatem w tym względzie nie można mówić o jakiegokolwiek dyskryminacji (osoba przebywająca na terytorium RP jest obowiązana nadal wykonywać obowiązek meldunkowy określony w ustawie o ewidencji ludności i zostanie on zniesiony dopiero od dnia 1 stycznia 2018 r.).

W ocenie Sądu Okręgowego na uwzględnienie nie zasługiwał także zarzut apelacji dotyczący przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów odnośnie miejsca zamieszkania pozwanej J. K. (1) w chwili przeprowadzania przetargu. Sąd Odwoławczy nie dopatrył się podstaw do uznania, że pozwana nie spełniała warunków uczestnictwa w przetargu, a w dalszej kolejności - po jego wygraniu - zawarcia umowy dzierżawy. Jak wynika ze znajdujących się w aktach dokumentów przetargowych J. K. (1) jest od urodzenia zameldowana na stałe w miejscowości B., co zostało potwierdzone „Zaświadczeniem o zameldowaniu” wydanym przez Urząd Gminy B. (k. 122). Co prawda w związku ze studiami pozwana zamieszkiwała w wynajętym pokoju w S. i podobnie było podczas pracy w M. i w S., ale cały czas jej centrum życiowe było w B., gdzie była też większość jej osobistego majątku. Studiując i pracując J. K. przyjeżdżała na weekendy do domu i przez cały czas prowadziła i prowadzi księgowość swojego gospodarstwa rolnego, posługując się zresztą pieczętką o treści Gospodarstwo Rolne (...), łącznie z podaniem adresu, numeru telefonu i NIP-u. Ponadto pozwana spełniała także pozostałe warunki uznania jej za rolnika indywidualnego w rozumieniu art. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Jak bowiem wynika z zeznań świadka Z. K. (ojca pozwanej), córka pracuje w gospodarstwie przede wszystkim poprzez prowadzenie „buchalterii” gospodarstwa rodzinnego, ale pomaga także przy

realizacji zamówień, wyszukuje najkorzystniejsze oferty. Zdaniem Sądu Okręgowego powyższe wypełnia wymóg z art. 6 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy zarówno co do osobistej pracy w gospodarstwie, jak i osobistego podejmowania wszelkich decyzji dotyczących prowadzenia działalności rolniczej w tym [tzn. rodzinnym] gospodarstwie. Pojęcie „wszelkie decyzje” nie oznacza „wszystkie”, a więc głównie ojciec i brat pozwanej mogą podejmować decyzje co do tego co siał, co nie wyklucza udziału w tej decyzji pozwanej, co zresztą na bieżąco czyniła przyjeżdżając do domu rodzinnego (vide zeznania świadka Z. K. k. 234-235). Zaś praca w gospodarstwie nie oznacza konieczności osobistego wykonywania wszystkich prac, a więc np. orki, siewu czy koszenia, mogą się ograniczać do pewnych jej aspektów.

Przechodząc do dalszej analizy apelacji Sąd Odwoławczy wskazuje, że wbrew temu co twierdzi apelujący, posiadanie karty stałego pobytu wcale nie oznacza spełnienia przesłanek z art. 29 ust. 3d wskazanej wyżej ustawy, który to przepis jasno określa, że takim dowodem był dokument określający zameldowanie na pobyt stały w rozumieniu przepisów ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a nie jakikolwiek inny dokument. Ustawa ta nie posługiwała się bowiem pojęciem miejsca zamieszkania w rozumieniu art. 25 k.c., lecz wymagała przedstawienia dokumentu potwierdzającego zameldowanie na pobyt stały. Z tych względu nie można podzielić też zarzutów powoda o rzekomej dyskryminacji w wypełnieniu warunków przetargu w postaci przedstawienia dokumentu potwierdzającego zameldowanie na pobyt stały, gdyż przy dopełnieniu obowiązku meldunkowego zgodnie z obowiązującymi przepisami, takim dokumentem potwierdzającym pięcioletni okres zameldowania na pobyt stały na terenie Gminy B., powód by się legitymizował. Sam powód przy tym nie kwestionuje, że wymogi wypełnienia warunków dopuszczenia do przetargu były takie same dla obywateli Polski, jak i innych państw, nie można zatem w tym względzie mówić o dyskryminacji powoda, w tym w rozumieniu art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U.UE C 326/49), gdyż powód w żadnym względzie, przy odmowie dopuszczenia go przetargu, nie był dyskryminowany ze względu na przynależność państwową, lecz nie został do niego dopuszczony ze względu na nieprzedstawienie stosownych dokumentów, których to przedłożenie wymagało nie tylko obwieszczenie o przetargu, ale przede wszystkim przepisy ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (w brzmieniu z daty ogłoszenia przetargu). Co więcej, jak wskazano już powyżej, dokument w postaci potwierdzenia zameldowania, przy dopełnieniu obowiązku meldunkowego obowiązującego w dacie ogłoszenia przetargu, powód byłby w stanie przedłożyć, skoro kartę stałego pobytu, co sam przyznaje, posiadał od 2009 r. Tym samym argumentację powoda zawartą w apelacji, co braku możliwości uzyskania zameldowania w stosownym czasie na pobyt stały (pięć lat przed ogłoszeniem przetargu), uznać więc należy za chybioną i nie przystającą do twierdzeń podawanych przez samego powoda (kartę stałego pobytu posiadał już od 2009 r. i w piśmie zatytułowanym: „Zastrzeżenia na czynności przetargowe Agencji Nieruchomości Rolnych” oświadczył, że od 2002 r. zamieszkuje w miejscowości B.). Skarżący nie kwestionował również tego, że przesłanki dopuszczenia do przetargu były takie same zarówno dla obywateli Polski, jak i innych państw, i również w stosunku do obywateli Polski wymagane było przedłożenie potwierdzenia zameldowania w okresie określonym ustawą poprzedzającym ogłoszenie przetargu, nie można zatem przyjąć, że dyskryminowały one powoda jako obywatela innego państwa Unii Europejskiej.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Okręgowy nie dopatrył się ani naruszenia przepisów prawa procesowego zarzucanych w apelacji w postaci art. 328 § 2 k.p.c. czy art. 233 § 1 k.p.c., ani też prawa materialnego, tj. art. 29 ust. 3d ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (w ich brzmieniu z daty ogłoszenia przetargu), czy też art. 25 k.c., który w sprawie nie miał zastosowania, jak również naruszenia art. 26 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 marca 2015 r.), czy art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (...).

Oczywistym jest też, że Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 43 ust. 2 ustawy o ewidencji ludności, gdyż w żadnym miejscu pisemnych motywów zaskarżonego wyroku przepis ten nie został wymieniony, a więc nie był zastosowany. Niezależnie od tego jeszcze raz należy zaakcentować, że sam powód przyznał, że kartę stałego pobytu posiadał od 2009 r. i tylko z sobie wiadomych powodów nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku meldunkowego.

Z tych wszystkich względów, mimo podzielenia w części argumentacji powoda, że posiadał on interes prawny w tak wytoczonym powództwie, z przyczyn wskazanych powyżej, jego apelację jako bezzasadną, Sąd Okręgowy oddalił (art.

385 k.p.c.). Koniecznym było bowiem wykazanie przez powoda, czy są wystarczające podstawy materialnoprawne do uwzględnienia tego powództwa, a tych, w ślad za Sądem pierwszej instancji, Sąd Odwoławczy – z przyczyn wskazanych przez Sąd Rejonowy oraz jak powyżej - się nie dopatrył.

Konsekwencją oddalenia apelacji było rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, o których orzeczono na podstawie art. 108 § 1 i art. 98 k.p.c., przy zastosowaniu § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804), w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.

Wyrokując Sąd Okręgowy uwzględnił zmianę podmiotową po stronie pozwanej ad. 1., a więc okoliczność, że Krajowy Ośrodek (...) zastąpił Agencję Nieruchomości Rolnych, tzn. stał się z dniem 1 września 2017 r. jej następcą prawnym na podstawie art. 47 ust. 2 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku (...) (Dz.U.217.624 ze zm.)

SSO Agnieszka Kądziołka SSO Anna Budzyńska SSO Piotr Sałamaj